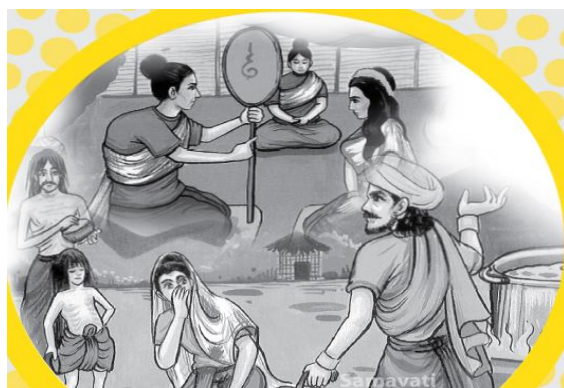

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

คู่มือ ประโยค ๑-๒
อรรถกถาธรรมบท ภาค ๒
แปลโดยพยัญชนะ

โครงการพัฒนาเนื้อหาและสื่อการศึกษาพระปริยัติธรรม
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ปีงบประมาณ ๒๕๕๖

คู่มือ ประโยค ๑-๒ อรรถกถารวมบท ภาค ๒ แปลโดยพยัญชนะ

คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ : รศ.ดร.สมิทธิพล เนตรนิมิตร

คณะบรรณารักษ์ : พระมหาสุทัศน์ ติสฺสวาทิ นายสุชญา ศิริธัญญกร

คณะบรรณกร : พระมหาสุรศักดิ์ ชีรวโรโส พระมหานพดล เตชธมฺโม

นายสนธิญาณ รักษาภักดี นายสุชญา ศิริธัญญกร

นายมนัส จอดพิมาย นายสินชัย วงษ์จำนงค์

นายชำนาญ เกิดช้อ นายสมบุญรณ์ เฟงพิศ

ออกแบบปก : นางจุฬารัตน์ วิชานาติ

จัดรูปเล่ม : นายสมบุญรณ์ เฟงพิศ

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

พิสูจน์อักษร : พระมหาธิติ อนุภทฺโท นายสุชญา ศิริธัญญกร นายสุภฐาน สุดาจันทร์

จำนวนพิมพ์ : ๑,๐๐๐ เล่ม

ลิขสิทธิ์

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ห้ามการลอกเลียน

ไม่ว่าส่วนใดๆ ของหนังสือเล่มนี้ นอกจากจะได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรเท่านั้น

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

พระพุทธรโฆษาจารย์

ธมมปัทมฐกถา ทูติโย ภาค (ธมมปัทมฐกถา ภาค ๒ แปลโดยพยัญชนะ)-- พระนครศรีอยุธยา:
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2556

238 หน้า.

1. วรรณคดีบาลี 1. กวีรญา มีมุข, ผู้วาดภาพประกอบ. II. ชื่อเรื่อง.

891.309

ISBN 978-616-300-059-0

จัดพิมพ์โดย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทรศัพท์/โทรสาร ๐๓๕ ๒๔๘ ๐๑๓

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑๑-๑๗ ถนนมหาธาตุ เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๖๒๓-๕๖๒๓ โทรสาร ๐-๒๖๒๓-๕๖๒๓

คำปรารภ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีโครงการพัฒนาเนื้อหาและสื่อการศึกษาพระปริยัติธรรม ปีงบประมาณ ๒๕๕๒ มีวัตถุประสงค์ ๓ ข้อ คือ (๑) เพื่อสนองพันธกิจด้านบริการวิชาการทางพระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัย (๒) เพื่อพัฒนาเนื้อหาและสื่อการศึกษาพระปริยัติธรรมทุกระดับให้ครบถ้วนสมบูรณ์ ทันสมัย (๓) เพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการทางพระพุทธศาสนาให้เข้าถึงประชาชนทุกระดับ

โครงการนี้เกิดจากความร่วมมือร่วมใจกันของคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัย ช่วยกันพัฒนาเนื้อหาคู่มือประกอบการเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ตั้งแต่หลักสูตรชั้นประโยค ๑-๒ ถึงเปรียญธรรม ๙ ประโยค ให้มีเนื้อหาสาระถูกต้อง เป็นที่ยอมรับของพระภิกษุสามเณร ตลอดจนผู้ที่สนใจทั่วไป

หนังสือ คู่มือ ประโยค ๑-๒ อรรถกถาธรรมบท ภาค ๒ แปลโดยพยัญชนะ เล่มนี้ แปลมาจากอรรถกถาธรรมบท ภาษาบาลี ภาค ๒ ซึ่งเป็นผลงานของพระพุทธิโสภณจารย์ นักปราชญ์ชาวอินเดีย ผู้มีชื่อเสียงก้องไกล เดินทางไปสิงหล (เกาะลังกา) เพื่อแปลพระไตรปิฎกและอรรถกถาจากภาษาสิงหลเป็นภาษาบาลี เมื่อ พ.ศ. ๒๖๐ ซึ่งต่อมา สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ได้ชำระขึ้นเป็นเบื้องต้น และแบ่งอรรถกถาธรรมบทภาษาบาลีเป็นภาค ตั้งแต่ ภาค ๑ ถึง ภาค ๘ สำหรับคู่มือ ประโยค ๑-๒ อรรถกถาธรรมบท ภาค ๒ แปลโดยพยัญชนะ เล่มนี้ เป็นส่วนงานการแปลอรรถกถา ซึ่งเป็นหลักสูตรวิชาแปลมคธเป็นไทย ชั้นประโยค ๑-๒ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ศึกษาเนื้อหาหรือเรื่องราว จำนวน ๒ วรรค คือ อัมปมาทวรรค และจิตตวรรค

อัมปมาทวรรค หมายความว่าด้วยความไม่ประมาท มี ๙ เรื่อง ๑๒ คาถา คำว่าความไม่ประมาท เป็นชื่อของสติ ผู้ที่ไม่มีความประมาทย่อมประสบผลที่พึงปรารถนาต่างๆ โดยที่สุดให้บรรลุมรรคผลนิพพาน

(๔)

จิตตวรรค หมวดว่าด้วยการฝึกจิต มี ๙ เรื่อง ๑๑ คาถา คำว่า จิต หมายถึง
ธรรมชาติที่คิดและสังสมอารมณ์ ซึ่งผู้ที่ฝึกจิตได้ ก็ใช้อริยมรรคข่มจิต ระวังจิตที่
ดิ้นรน กวัดแกว่ง รักษาได้ยาก ห้ามได้ยาก ดิ้นรนไปมา เปลี่ยนแปลงง่าย เทียวไปไกล
ไม่มีรูปร่าง ไม่มีสี อาศัยอยู่ในถ้ำนั้นให้เป็นจิตที่เกษม พ้นจากบ่วงมารคืออวิชชา ตัณหา
และอุปาทาน ได้

ขออนุโมทนาขอบคุณคณะกรรมการโครงการพัฒนาเนื้อหาและสื่อการศึกษา
พระปริยัติธรรม คณาจารย์และเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยทุกคน ที่สละเวลาพัฒนา
เนื้อหาคู่มือประกอบการเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี หนังสือ คู่มือ ประโยค ๑-๒
อรรถกถาธรรมบท ภาค ๒ แปลโดยพยัญชนะ เล่มนี้ให้เกิดมีขึ้น อันจะเป็นสมบัติ
ของมหาวิทยาลัยสืบไป หวังว่า หนังสือเล่มนี้ จะอำนวยประโยชน์เชิงวิชาการทาง
พระพุทธศาสนาแก่พระภิกษุสามเณรและผู้สนใจสืบไป

(พระพรหมบัณฑิต, ศ.ดร.)

อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คำนำ

หนังสือเล่มนี้ได้พัฒนาขึ้นตามโครงการพัฒนาเนื้อหาและสื่อการศึกษา พระปริยัติธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๒ ของกองวิชาการ สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (๑) เพื่อสนองพันธกิจด้านบริการวิชาการทางพระพุทธศาสนา ของมหาวิทยาลัย (๒) เพื่อพัฒนาเนื้อหาและสื่อการศึกษาพระปริยัติธรรมทุกระดับ ให้ครบถ้วนสมบูรณ์ ทันสมัย (๓) เพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการทางพระพุทธศาสนา ให้เข้าถึงประชาชนทุกระดับ

หนังสือ คู่มือ ประโยค ๑-๒ อรรถกถา ธรรมบท ภาค ๒ แปลโดยพญฺชณะ เล่มนี้ แปลมาจากอรรถกถาธรรมบท ภาษาบาลี ภาค ๒ อันเป็นหลักสูตรวิชาแปล มคธเป็นไทย ของชั้นประโยค ๑-๒ มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ศึกษาเนื้อหาหรือเรื่องราว จำนวน ๒ วรรค คือ อัปมาทวรรค และจิตตวรรค

อัปมาทวรรค หมอดว่าด้วยความไม่ประมาท มี ๙ เรื่อง ๑๒ คาถา ในวรรคนี้ จะประมวลกล่าวถึงความไม่ประมาทเป็นทางแห่งความสำเร็จผลที่พึงปรารถนาต่างๆ โดยที่สุดเป็นทางแห่งการบรรลุมตนิพพาน มารวมไว้ด้วยกัน เช่น เรื่องพระนาง สามารถ ว่าด้วยความไม่ประมาทเป็นเหตุให้บรรลุนิพพานปราศจากกิเลสอย่างสิ้นเชิง เรื่องนายกุมภโฆสก ว่าด้วยความไม่ประมาทเป็นเหตุให้ได้รับเกียรติยศ เป็นต้น

จิตตวรรค หมอดว่าด้วยการฝึกจิต มี ๙ เรื่อง ๑๑ คาถา คำว่า จิต หมายถึง ธรรมชาติที่คิดและสังสมอารมณ์ ซึ่งมีคุณลักษณะคือ ดิ้นรน กวัดแกว่ง รักษาได้ยาก ห้ามได้ยาก ดิ้นรนไปมา เปลี่ยนแปลงง่าย และยังมีคุณลักษณะอีกคือ เทียวไปไกล เทียวไปดวงเดียว ไม่มีรูปร่าง อาศัยอยู่ในถ้ำ คำว่า การฝึก หมายถึง การฝึกด้วย อริยมรรค ๔ คือ โสตาปัตติมรรค สกहाคามิมรรค อนาคามิมรรค และอรหัตตผล ซึ่งผู้ที่ฝึกจิตได้ ก็จะใช้ อริยมรรคขั้นใดขั้นหนึ่งข่มจิต ระงับจิตที่ดิ้นรน กวัดแกว่ง รักษา

(๖)

ได้ยาก ห้ามได้ยาก ดิ้นรนไปมา เปลี่ยนแปลงง่าย ทั้งเที่ยวไปไกล เที่ยวไปดวงเดียว ไม่มีรูปร่างอาศัยอยู่ใน ถ้ำนั้น ให้เป็นจิตที่เกษม พ้นจากบ่วงมารคืออวิชชา ตัณหาและอุปาทานได้ และในเนื้อหาเล่มนี้ยังมีการตั้งหัวข้อเรื่อง เพื่อให้จดจำได้ง่าย พร้อมมีภาพประกอบ เพื่อความบันเทิงใจ

คณะกรรมการแปลพัฒนาเนื้อหาอรรถกถาธรรมบท ภาค ๒ แปลโดยพยัญชนะหวังว่า หนังสือเล่มนี้จะยังประโยชน์ต่างๆ ให้เกิดขึ้นกับผู้เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์ของโครงการพอสมควร จึงขอขอบคุณท่านที่ได้มีส่วนร่วมทำให้หนังสือเล่มนี้สำเร็จลงได้

คณะกรรมการผู้พัฒนาเนื้อหาอรรถกถาธรรมบท ภาค ๒ แปลโดยพยัญชนะ

กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

คณะกรรมการดำเนินงาน
โครงการพัฒนาเนื้อหาและสื่อการศึกษาพระปริยัติธรรม
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

<p style="text-align: center;">คณะกรรมการดำเนินงาน</p> <p>ที่ปรึกษา พระพรหมบัณฑิต,ศ.ดร.</p> <p>ประธานกรรมการ พระศรีคัมภีรญาณ, รศ.ดร.</p> <p>รองประธานกรรมการ พระมหาเจิม สุวโจ</p> <p>กรรมการ พระสิริชัยโสภณ พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส,รศ.ดร พระมหาสุทัศน์ ติสฺสรวาทิ พระมหาสุเทพ สุปญฺสีโต พระมหาศรียุทนต์ สมจาโร พระมหาวิระพงษ์ วีรวโร พระสุทิน เขมวโร พระมหาบูรณะ ชาทเมธ, ดร. พระมหาสมเดช ตปสีโล นายเกษม แสงนนท์ นายสนธิญาณ รักษาภักดิ์ นายสินชัย วงษ์จ่านงค์</p> <p>กรรมการและเลขานุการ นายสุชญา ศิริชัยภร</p> <p>กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ นายชำนาญ เกิดช่อ นายอักษรวิชัย โนมศรี นายสมบูรณ์ เฟงพิศ</p>	<p style="text-align: center;">คณะกรรมการผู้พัฒนาเนื้อหา “อรรถกถาธรรมบทภาค ๒”</p> <p>ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบสำนวนการแปล อรรถกถาธรรมบท ๘ ภาค รศ.ดร.สมิทธิพล เนตรนิมิตร</p> <p>คณะบรรณาธิการ พระมหาสุทัศน์ ติสฺสรวาทิ นายสุชญา ศิริชัยภร</p> <p>คณะบรรณาการแปลเนื้อหาอรรถกถาธรรมบท พระมหาสุรศักดิ์ ธีรวโร พระมหานพดล เตชธมฺโม นายสนธิญาณ รักษาภักดิ์ นายสุชญา ศิริชัยภร นายมนัส จอดพิมาย นายสินชัย วงษ์จ่านงค์ นายชำนาญ เกิดช่อ นายสมบูรณ์ เฟงพิศ</p> <p>พิสูจน์อักษร พระมหาธิติ อนุภทฺโท นายสุชญา ศิริชัยภร นายสุภฐาน สุตาจันทร์</p> <p>พิมพ์/จัดรูปเล่ม นายสมบูรณ์ เฟงพิศ</p> <p>ออกแบบปก นางสาวจุฬารัตน์ วิชาชาติ</p> <p>ภาพประกอบ นางสาวกวีรญา มีมุข</p>
---	--

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำปรารภ	(๓)
คำนำ	(๕)
คณะกรรมการดำเนินงานโครงการพัฒนาเนื้อหาและสื่อการศึกษา พระปริยัติธรรม	(๗)
สารบัญ	(๙)
๒. อัปมาทวิคควัณณา	๑
๑. เรื่องแห่งพระนางสามาวดี (๑๕)	๑
๒. เรื่องแห่งเศรษฐีชื่อว่ากุมภโมสกะ (๑๖)	๙๙
๓. เรื่องแห่งพระเถระชื่อว่าจุกุปป์นถกะ (๑๗)	๑๑๑
๔. เรื่องแห่งนักษัตริย์ของคณพาล (๑๘)	๑๓๓
๕. เรื่องแห่งพระเถระชื่อว่ามหากัสสปะ (๑๙)	๑๓๗
๖. เรื่องแห่งภิกษุผู้เป็นสหายนัน ๒ รูป (๒๐)	๑๔๑
๗. เรื่องแห่งท้าวสักกะ (๒๑)	๑๔๕
๘. เรื่องแห่งภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง (๒๒)	๑๗๑
๙. เรื่องพระเถระชื่อว่าติสสะผู้มีปากติดอยู่ในนิคม (๒๓)	๑๗๕
๓. จิตตวิคควัณณา	๑๘๑
๑. เรื่องแห่งพระเถระชื่อว่าเมฆิยะ (๒๔)	๑๘๑
๒. เรื่องแห่งภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง (๒๕)	๑๘๕
๓. เรื่องแห่งภิกษุผู้กระสันขึ้นแล้ว (๒๖)	๑๙๙
๔. เรื่องแห่งพระเถระชื่อว่าสังฆรักขิตผู้เป็นหลาน (๒๗)	๒๐๕

(๑๐)

๕. เรื่องแห่งพระเถระชื่อว่าจิตตหัตถ์ (๒๘)	๒๑๑
๖. เรื่องแห่งภิกษุผู้มีวิปัสสนาอันปรารภแล้ว (๒๙)	๒๒๑
๗. เรื่องแห่งพระเถระชื่อว่าติสสะผู้มีตัวเนา (๓๐)	๒๒๙
๘. เรื่องแห่งบุคคลผู้เลี้ยงซึ่งโคชื่อว่าหนณะ (๓๑)	๒๓๕
๙. เรื่องแห่งพระเถระชื่อว่าโสเรยยะ (๓๒)	๒๓๙

ภาคผนวก

๑. หลักสูตรประโยคบาลีสนามหลวง	๒๔๙
๒. เคล็ดลับการสอบผ่าน	๒๕๑
คณะบรรณาธิการผู้ตรวจสอบสำนวนการแปลอรรถกถาธรรมบท ๘ ภาค	๒๕๒
ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบสำนวนการแปลอรรถกถาธรรมบท ๘ ภาค	๒๕๒
คณะบรรณาธิการแปลพัฒนาเนื้อหาอรรถกถาธรรมบท ๘ ภาค	๒๕๓

๒. อปฺปมาทวักควัณณนา
๒. อ.วาจาเป็นเครื่องกล่าวพรรณนาซึ่งเนื้อความแห่งวรรค
อันบัณฑิตกำหนดแล้วด้วยความไม่ประมาท อันข้าพเจ้า จะกล่าว ฯ

๑. อ.เรื่องแห่งพระนางสามาวดี อันข้าพเจ้า จะกล่าว ฯ (๑๕)

^{1*} อ.พระศาสดา เมื่อเสด็จเข้าไปอาศัย ซึ่งเมืองโกสัมพี ประทับอยู่ในโนโลสิตาราม ทรงปรารภ ซึ่งความฉิบหายคือความตาย แห่งร้อยแห่งหญิง ท. ห้า มีพระนางสามาวดีเป็นประธานด้วย แห่งร้อยแห่งพระญาติ ท. ห้า ของพระนางมาคันทียนั้น อันมีพระนางมาคันทियाเป็นประธานด้วย ตรัสแล้ว ซึ่งพระธรรมเทศานี้ มีคำว่า **อปฺปมาโท อมตํ ปทํ** ดังนี้ เป็นต้น ฯ

อ.วาจาเป็นเครื่องกล่าวโดยลำดับ ในเรื่องแห่งพระนางสามาวดีนั้น ดังต่อไปนี้ ฯ

(ประวัติศาสตร์เมืองโกสัมพี)

: กษัตริย์ ๒ สหายออกผนวช :

ในกาลอันเป็นไปล่วงแล้ว อ.พระราชา ท. สอง เหล่านี้ คือ ชื่อ อ.พระราชาพระนามว่าอัลลกับปะ ในแคว้นชื่อว่าอัลลกับปะ ชื่อ อ.พระราชาพระนามว่าเวฏฐทีปกะ ในแคว้นชื่อว่าเวฏฐทีปกะ เป็นผู้เป็นพระสหายกัน เป็น จำเดิม แต่กาลแห่งพระองค์เป็นหนุ่ม ทรงเรียนแล้ว ซึ่งศิลปะ ในตระกูลแห่งอาจารย์เดียวกัน ทรงยังบุคคลให้ยกขึ้นแล้ว ซึ่งฉัตร เป็นพระราชา ในแคว้นแคว้น อันประกอบด้วยโยชน์สิบสิบ ได้เป็นแล้ว โดยกาลเป็นที่ล่วงไป แห่งพระบิดา ท. ของพระองค์ ๆ ฯ อ.พระราชา ท. เหล่านั้น ทรงมาพร้อมกันแล้ว ตลอดกาล ตามกาล ทรงยืนอยู่ ทรงนั่งอยู่ บรรทมอยู่ โดยความเป็นอันเดียวกัน ทรงเห็นแล้ว ซึ่งมหาชน ผู้เกิด

¹ สัตถุลักษณะ * ถึง * เครื่องหมายบอกให้รู้ข้อความจากนี้เคยออกสอบสนามหลวงในแต่ละปี.

อยู่ด้วย ผู้ตายอยู่ด้วย ทรงปรึกษาแล้ว ว่า ชื่อ อ.บุคคลผู้ไปตามอยู่ ซึ่งบุคคล
 ผู้ไปอยู่ สู่อีกโลกอื่น(ปรโลก) ย่อมไม่มี แม่ อ.สรีระ ของตน โดยกำหนดอันมีในที่สุด
 ชื่อว่าไปตามอยู่ ซึ่งบุคคลผู้ไปอยู่ สู่อีกโลกอื่น ย่อมไม่มี อันบุคคล ฟังละ ซึ่งวัตถุ
 ทั้งปวง ไป อ.ประโยชน์อะไร ของเราท. ด้วยการอยู่ครองซึ่งเรือน อ.เราท. จักบวช
 ดังนี้ ทรงมอบให้แล้ว ซึ่งความเป็นแห่งพระราชชา ท. แก่พระโอรสและพระมเหสี
 ผนวชแล้ว ผนวชเป็นฤๅษี อยู่อยู่ ในประเทศชื่อว่าหิมพานต์ ปรึกษากันแล้ว
 ว่า อ.เราท. ละแล้ว ซึ่งความเป็นแห่งพระราชชา บวชแล้ว อ.เราท. ไม่อาจอยู่
 เพื่ออันเป็นอยู่ บวชแล้ว หามิได้ อ.เราท. เหล่านั้น อยู่อยู่ ในที่เดียวกัน เป็นผู้
 เช่นกับด้วยบุคคลผู้ไม่บวชแล้วนั้นเทียว ย่อมเป็น เพราะฉะนั้น อ.เราท. จักอยู่
 แยกกัน อ.ท่าน จงอยู่ ที่ภูเขานั้น อ.เรา จักอยู่ ที่ภูเขานี้ แต่ว่า อ.เราท. จักเป็น
 โดยความเป็นอันเดียวกัน ในวันแห่งอุโบสถ ตลอดเดือนด้วยทั้งกึ่งโดยลำดับ
 ดังนี้ ฯ ครั้งนั้น อ.ความคิดนี้ ว่า แม้ครั้นเมื่อความเป็นอย่างนั้น มีอยู่
 อ.ความคลุกคลีด้วยหมู่เทียว จักมี แก่เราท. อ.ท่าน ยังไฟ ฟังให้โพลง ที่ภูเข
 ของท่าน อ.เรา ยังไฟ จักให้โพลง ที่ภูเข ของเรา อ.เราท. จักรู้ ซึ่งความที่แห่ง
 เราท. มีอยู่ ด้วยสัญญาอัน ดังนี้ ได้มีแล้ว แก่ฤๅษี ท. เหล่านั้น ฯ อ.ฤๅษี ท.
 เหล่านั้น กระทำแล้ว เหมือนอย่างนั้น *¹

(สหายคนหนึ่งเรียนมนต์และเรียนพิณ)

ครั้งนั้น ในกาลอันเป็นส่วนอื่นอีก อ.ดาบสชื่อว่าเวฐฐทีปกะ กระทำแล้ว
 ซึ่งกาลละ เป็นเทวดาผู้พระราชชา ผู้มีศักดิ์ใหญ่ เป็น บังเกิดแล้ว ฯ ลำดับนั้น
 ครั้นเมื่อถึงแห่งเดือน ถึงพร้อมแล้ว อ.ดาบส นอกนี้ไม่เห็นแล้ว ซึ่งไฟ ได้รู้แล้วว่า
 อ.สหาย ของเรา เป็นผู้มีกาละอันกระทำแล้ว ย่อมเป็น ดังนี้ ฯ อ.ท้าวสักกะ(สหาย)
 แม้นอกนี้ ทรงตรวจดูแล้ว ซึ่งสิริแห่งเทพ ของพระองค์ ในขณะแห่งพระองค์บังเกิด

¹ ออกสอบสามหลวง ปี ๒๕๓๙ ข้อ ๑.

แล้วนั้นเที่ยว ทรงใคร่ครวญอยู่ ซึ่งกรรม ทรงเห็นแล้ว ซึ่งกิริยาอันอันพระองค์ ทรงกระทำแล้ว จำเดิม แต่การออกผนวช ทรงดำริแล้ว ว่า ในกาลนี้ อ.เรา ไปแล้ว จักเห็น ซึ่งสหาย ของเรา ดังนี้ ทรงละแล้ว ซึ่งอ้อมาพนั้น ในขณะนั้น เป็นราวกะว่า บุรุษผู้หลงแล้วในหนทาง เป็น เสด็จไปแล้ว สู้สำนัก ของดาบสนั้น ทรงไหว้แล้ว ได้ประทับยืนแล้ว ณ ที่สุดส่วนข้างหนึ่ง ๆ ครั้งนั้น อ.ดาบสนั้น กล่าวแล้ว กะท้าว ลักกะนั้น ว่า อ.ท่าน เป็นผู้มาแล้ว แต่ที่ไหน ย่อมเป็น ดังนี้ ๆ อ.ท้าวลักกะ นั้น ตรัสแล้วว่า ข้าแต่ท่านผู้เจริญ อ.ข้าพเจ้า เป็นบุรุษผู้หลงแล้วในหนทาง เป็น เป็นผู้ มาแล้ว แต่ที่ไกลเที่ยว ย่อมเป็น ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ก็ อ.พระคุณเจ้า ผู้ผู้เดียวเที่ยว ย่อมอยู่ ในที่นี้หรือ อ.ใครๆ แม้อัน มีอยู่หรือ ดังนี้ ๆ อ.ดาบส กล่าวแล้ว ว่า อ.สหาย คนหนึ่ง ของเรา มีอยู่ ดังนี้ ๆ

อ.ท้าวลักกะ ตรัสถามแล้ว ว่า อ.สหายของท่านนั้น ย่อมอยู่ ในที่ไหน ดังนี้ ๆ อ.ดาบส กล่าวแล้ว ว่า อ.สหายของเรานั้น ย่อมอยู่ ที่ภูเขา นั้น แต่ว่า อ.สหายของเรานั้น ไม่ยังไฟให้โพลงแล้ว ในวันแห่งอุโบสถ อ.สหายของเรานั้น เป็นผู้ตายแล้ว แน่ จักเป็น ดังนี้ ๆ อ.ท้าวลักกะ ตรัสแล้ว ว่า ข้าแต่ท่านผู้เจริญ อ.อย่างนั้นหรือ ดังนี้ ๆ อ.ดาบส กล่าวแล้ว ว่า ดูก่อนท่านผู้มีอายุ อ.อย่างนั้น ดังนี้ ๆ อ.ท้าวลักกะ ตรัสแล้ว ว่า ข้าแต่ท่านผู้เจริญ อ.สหายของท่านนั้น คือ อ.ข้าพเจ้า ดังนี้ ๆ อ.ดาบส ถามแล้ว ว่า อ.ท่าน เป็นผู้บังเกิดแล้ว ในที่ไหน ย่อมเป็น ดังนี้ ๆ อ.ท้าวลักกะ ตรัสแล้ว ว่า ข้าแต่ท่านผู้เจริญ อ.ข้าพเจ้า เป็นเทวดา ผู้พระราช ผู้มีศักดิ์ใหญ่ เป็น เป็นผู้บังเกิดแล้ว ในเทวโลก ย่อมเป็น อ.ข้าพเจ้า เป็นผู้มาแล้ว อีก ด้วยความคิด ว่า อ.เรา จักเห็น ซึ่งพระคุณเจ้า ดังนี้ ย่อมเป็น อ.อุปัชฌา ใดๆ ย่อมมี แก่พระคุณเจ้า ท. ผู้อยู่อยู่ในที่นี้ บ้างหรือหนอแล ดังนี้ ๆ

อ.ดาบส กล่าวแล้ว ว่า ดูก่อนท่านผู้มีอายุ เออ อ.อย่างนั้น อ.ข้าพเจ้า อาศัยแล้ว ซึ่งข้าง ย่อมลำบาก ดังนี้ ๆ อ.ท้าวลักกะ ตรัสถามแล้ว ว่า ข้าแต่ท่าน

ผู้เจริญ ก็ อ.ช้าง ท. ย่อมกระทำ ซึ่งกรรม อะไร แก่ท่าน ท. ดังนี้ ฯ อ.ดาบส
 กล่าวแล้ว ว่า อ.ช้าง ท. ยังกูธ ให้ตกไปอยู่ในที่เป็นที่กวาด อ.ช้าง ท. เชี่ยวแล้ว
 ด้วยเท้า ท. ย่อมคู้ยขึ้น ซึ่งดินร่วน อ.ข้าพเจ้านั้น ทิ้งอยู่ ซึ่งกูธ กระทำอยู่
 ซึ่งดินร่วน ให้เสมอ ย่อมลำบาก ดังนี้ ฯ อ.ท้าวสักกะ ตรัสถามแล้วว่า ก็ อ.ท่าน
 ย่อมปรารถนา ซึ่งการไม่มาแห่งช้าง ท. เหล่านั้น หรือ ดังนี้ ฯ อ.ดาบส กล่าวแล้ว
 ว่า ดูก่อนท่านผู้มีอายุ เออ อ.อย่างนั้น ดังนี้ ฯ อ.ท้าวสักกะ ตรัสแล้ว ว่า
 ถ้าอย่างนั้น อ.ข้าพเจ้า จักกระทำ ซึ่งการไม่มา แห่งช้าง ท. เหล่านั้น ดังนี้
 ได้ถวายแล้ว ซึ่งพินอันยังช้างให้ใครด้วยนั้นเทียว ซึ่งมนต์อันยังช้างให้ใครด้วย
 แก่ดาบส ก็แล อ.ท้าวสักกะ เมื่อถวาย ทรงแสดงแล้ว ซึ่งสาย ท. ๓ แห่งพิน
 ทรงยังดาบส ให้เรียนเอาแล้ว ซึ่งมนต์ ท. ๓ ตรัสบอกแล้ว ว่า ครั้นเมื่อมนต์นี้
 อันท่าน ท. ดิตแล้ว ซึ่งสายนี้ ร่ายแล้ว อ.ช้าง ท. ไม่อาจอยู่ แม้เพื่ออันกลับแล้ว
 เหลียวดู ย่อมหนีไป ครั้นเมื่อมนต์นี้ อันท่าน ท. ดิตแล้ว ซึ่งสายนี้ ร่ายแล้ว
 อ.ช้าง ท. กลับแล้ว แลดูอยู่ ช้างหลัง ย่อมหนีไป ครั้นเมื่อมนต์นี้ อันท่าน ท.
 ดิตแล้ว ซึ่งสายนี้ ร่ายแล้ว อ.ช้าง ตัวเป็นเจ้าแห่งโหลง น้อมเข้าไปอยู่ ซึ่งหลัง
 ย่อมมา ดังนี้ ตรัสแล้ว ว่า อ.กรรมใด อันท่าน ท. ย่อมชอบใจ อ.ท่าน พึงกระทำ
 ซึ่งกรรมนั้นเถิด ดังนี้ ทรงไหว้แล้ว ซึ่งดาบส ทรงหลีกไปแล้ว ฯ อ.ดาบส ร่ายแล้ว
 ซึ่งมนต์เป็นเครื่องยังช้างให้หนีไป ดิตแล้ว ซึ่งสายเป็นเครื่องยังช้างให้หนีไป
 ยังช้าง ท. ให้หนีไปแล้ว อยู่แล้ว ฯ

(ประวัติของพระเจ้าอุเทน)

ในสมัยนั้น อ.พระราชานามว่าปรีนตปะ ได้มีแล้ว ในเมืองโกสัมพี ฯ
 ในวันหนึ่ง อ.พระราชานัน ทรงผิงอยู่ ซึ่งแดดอ่อน กับ ด้วยพระเทวี ผู้ทรงครรภ์
 ประทับนั่งแล้ว ที่พื้นแห่งอากาศ ฯ อ.พระเทวี ทรงห่มแล้ว ซึ่งผ้ากัมพลอันมีสีแดง
 อันประกอบแล้วด้วยค่าแสนหนึ่ง อันเป็นเครื่องห่ม ของพระราชานัน ประทับนั่งแล้ว

ทรงเจรจาอยู่ กับ ด้วยพระราชฯ ทรงนำออกแล้ว ซึ่งพระอำมรงค์ของพระราชฯ อันประกอบแล้วด้วยค่าแสนหนึ่ง จากพระองค์ของพระราชฯ ทรงประดับแล้ว ที่พระองค์ของพระนาง ฯ ในสมัยนั้น อ.นก็มีเพศเพียงดั่งว่าเพศแห่งช้าง (นทสตีลิ่งค์) มาอยู่โดยอากาศ เห็นแล้ว ซึ่งพระเทวี ชะลอแล้ว ซึ่งปีก ท. โผลงแล้ว ด้วยความสำคัญ ว่า อ.ขึ้นแห่งเนื้อ ดั่งนี้ ฯ อ.พระราชฯ ทรงตกพระทัยแล้ว ด้วยเสียงแห่งการโผลง แห่งนกนั้น ทรงลุกขึ้นแล้ว เสด็จเข้าไปแล้ว สู่ภายในแห่งพระราชวัง ฯ อ.พระเทวี ไม่ได้อาจแล้ว เพื่ออันเสด็จไป โดยเร็ว เพราะความที่แห่งพระนางเป็นผู้ทรงพระกรรมหนักด้วยนั้นเทียว เพราะความที่แห่งพระนางเป็นผู้มีชาติแห่งบุคคลผู้ฉลาดกลัวด้วย ฯ ครั้งนั้น อ.นกนั้น โผลงแล้ว ยังพระเทวีนั้น ให้งั้นแล้ว ในกรงแห่งเล็บ บินไปแล้ว สู่อากาศ ฯ ได้ยินว่า อ.นก ท. เหล่านั้น ย่อมทรงไว้ ซึ่งกำลัง แห่งช้าง ท. ๕ เพราะเหตุนั้น อ.นก ท. เหล่านั้น นำไปแล้ว โดยอากาศ จับแล้ว ในที่อันตนชอบใจแล้วอย่างไร ย่อมเคี้ยวกิน ซึ่งเนื้อ ฯ

อ.พระเทวีแม่นั้น ผู้อันนกนั้น นำไปอยู่ ทรงกลัวแล้วต่อภัยคือความตาย ทรงดำริแล้ว ว่า ถ้าวว่า อ.เรา จักร้องไซ้ชื่อ อ.เสียงแห่งมนุษย์ เป็นที่ตั้งแห่งความหวาดกลัว แห่งสัตว์ดิรัจฉาน ท. ย่อมเป็น อ.นกนั้น ฟังแล้ว ซึ่งเสียงนั้น จักทิ้ง ซึ่งเรา ครั้นเมื่อความเป็นอย่างนั้น มีอยู่ อ.เรา จักถึง ซึ่งความสิ้นไปแห่งชีวิต กับ ด้วยสัตว์ผู้เกิดแล้วในครรภ์ ก็ อ.นกนั้น จับแล้ว ในที่ใด จักเริ่ม เพื่ออันเคี้ยวกิน ซึ่งเรา อ.เรา กระทำแล้ว ซึ่งเสียง ในที่นั้น ยังนกนั้น จักให้หนีไป ดั่งนี้ ฯ อ.พระเทวีนั้น ทรงยังความกลัว ให้อยู่ทับแล้ว(อดกลั้นแล้ว) เพราะความที่แห่งพระนางเป็นผู้ฉลาด ฯ ก็ ในกาลนั้น อ.ต้นไทรใหญ่ ต้นหนึ่ง อันเจริญแล้ว หน่อหนึ่ง ตั้งอยู่แล้ว โดยอาการเพียงดั่งว่ามณฑป ย่อมมี ในประเทศชื่อว่า หิมพานต์ ฯ อ.นกนั้น นำไปแล้ว ซึ่งรูป ท. มีรูปแห่งเนื้อเป็นต้น ในที่นั้น ย่อมเคี้ยวกิน เพราะเหตุนั้น อ.นกนั้น นำไปแล้ว ซึ่งพระเทวีแม่นั้น ในที่นั้น

นั้นเที่ยว พักไว้แล้ว ในระหว่างแห่งค่าคปไม้ แลดูแล้ว ซึ่งทางอันตณมาแล้ว ฯ
 ได้ยินว่า อ.การแลดูซึ่งทางแห่งตณมาแล้ว เป็นธรรมดา ของนก ท. เหล่านั้น
 ย่อมเป็น ฯ

ในขณะนั้น อ.พระเทวี ทรงดำริแล้ว ว่า ในกาลนี้ อ.อันอันเรา ยังนกนี้
 ให้หนีไป ย่อมควร ดังนี้ ทรงยกขึ้นแล้ว ซึ่งพระหัตถ์ ท. ทั้งสอง ทรงกระทำแล้ว
 ซึ่งเสียงแห่งฝ่าพระหัตถ์ด้วยนั้นเที่ยว ซึ่งเสียงแห่งพระโอษฐ์ด้วย ทรงยังนกนั้น
 ให้หนีไปแล้ว ฯ ครั้งนั้น อ.ลมอันเกิดแต่กรรม ท. ในพระกรรม์ ของพระเทวีนั้น
 ห้วนไหวแล้ว ในกาลเป็นที่ถึงซึ่งอันตั้งอยู่ไม่ได้แห่งพระอาทิตย์ ฯ อ.เมฆใหญ่
 ค้ำรามอยู่ ตั้งขึ้นแล้ว ในทิศทั้งปวง ท. ฯ ชื่อ อ.ความบรรทม ตลอดจนราตรีทั้งปวง
 ไม่ได้มีแล้ว แก่พระอัครมเสลี ผู้ทรงตั้งอยู่แล้ว ในความสุข ผู้ไม่ทรงได้อยู่ ซึ่งเหตุ
 แม้สักว่าคำว่า ข้าแต่พระแม่เจ้า อ.พระองค์ อย่าทรงกลัวแล้ว ดังนี้ ผู้อันความทุกข์
 ครอบงำแล้ว ฯ ก็ ครั้นเมื่อราตรี สว่างอยู่ อ.ความไปปราศแห่งเวลาหกด้วย
 อ.ความขึ้นไปแห่งอรุณด้วย อ.การออกแห่งสัตว์ผู้เกิดแล้วในพระกรรม์ของพระเทวี
 นั้นด้วย ได้มีแล้ว ในขณะเดียวกันนั้นเที่ยว ฯ อ.พระเทวีนั้น ได้ทรงกระทำแล้ว
 ซึ่งคำว่า อ.อุเทน ดังนี้ ให้เป็นพระนาม ของพระโอรส เพราะความที่แห่งพระ
 โอรสนั้นเป็นผู้ทรงถือเอาแล้วซึ่งฤดูแห่งเมฆด้วย ซึ่งฤดูเป็นที่ขึ้นไปแห่งอรุณด้วย
 ประสูติแล้ว ฯ

(อัสลกัปปดาบสถึงศีลวิบัติ)

อ.ที่เป็นที่อยู่ แม่แห่งดาบสชื่อว่าอัสลกัปปะแล ย่อมมี ในที่ไม่ไกล
 จากที่นั้น ฯ อ.ดาบสนั้น ย่อมไม่เข้าไป สู่ป่า เพื่อประโยชน์แก่ผลและผลอันเจริญ
 เพราะความกลัวต่อความหนาว ในวันแห่งฝน ตามปกติ อ.ดาบสนั้น ไปแล้ว สู่โคน
 แห่งต้นไม้หนึ่ง นำมาแล้ว ซึ่งกระดุก แห่งเนื้ออันอันนกเคี้ยวกินแล้ว ท. ทูบแล้ว
 ต้มแล้ว กระทำ ให้เป็นรส ย่อมดื่ม เพราะเหตุนั้น แม้ในวันนั้น อ.ดาบสนั้น คิดแล้ว

ว่า อ.เรา จักนำมา ซึ่งกระดุก ดังนี้ ไปแล้ว ในที่นั้น แสงทออยู่ ซึ่งกระดุก ที่โคน
แห่งต้นไม้ พังแล้ว ซึ่งเสียงแห่งเด็ก ในเมืองบน แลดูอยู่ เห็นแล้ว ซึ่งพระเทวี
กล่าวแล้ว ว่า อ.ท่าน เป็นใคร ย่อมเป็น ดังนี้ ครั้นเมื่อคำว่า อ.ข้าพเจ้า เป็นหญิง
มนุษย์ ย่อมเป็น ดังนี้ อันพระเทวี ตรัสแล้ว ถามแล้ว ว่า อ.ท่าน เป็นผู้มาแล้ว
อย่างไร ย่อมเป็น ดังนี้ ครั้นเมื่อคำว่า อ.ข้าพเจ้า เป็นผู้อันหมกมืดเพียงดังว่า
เพศแห่งช้าง นำมาแล้ว ย่อมเป็น ดังนี้ อันพระเทวี ตรัสแล้ว กล่าวแล้ว ว่า อ.ท่าน
จงข้ามลง ดังนี้ ๑ อ.พระเทวี ตรัสแล้ว ว่า ข้าแต่ผู้เป็นเจ้า อ.ข้าพเจ้า ย่อมกลัว
แต่ความเจือกันแห่งชาติ ดังนี้ ๑ อ.ดาบส ถามแล้ว ว่า อ.ท่าน เป็นใคร ย่อมเป็น
ดังนี้ ๑ อ.พระเทวี ตรัสแล้ว ว่า อ.ข้าพเจ้า เป็นกษัตริย์ ย่อมเป็น ดังนี้ ๑ อ.ดาบส
กล่าวแล้ว ว่า แม่ อ.เรา เป็นกษัตริย์เทียว ย่อมเป็น ดังนี้ ๑ อ.พระเทวี ตรัสแล้ว
ว่า ถ้าอย่างนั้น อ.ท่าน จงกล่าว ซึ่งมาษาแห่งกษัตริย์ ดังนี้ ๑ อ.ดาบสนั้น
กล่าวแล้ว ๑ อ.พระเทวี ตรัสแล้ว ว่า ถ้าอย่างนั้น อ.ท่าน ขึ้นแล้ว ยังบุตรน้อย
ของข้าพเจ้า จงให้ข้ามลง ดังนี้ ๑

อ.ดาบสนั้น กระทำแล้ว ซึ่งทางเป็นที่ขึ้นไปเฉพาะ โดยข้างข้างหนึ่ง
ขึ้นเฉพาะแล้ว รับแล้ว ซึ่งเด็ก ครั้นเมื่อคำว่า อ.ท่าน อย่าถูกต้องแล้ว ซึ่งดิฉัน
ด้วยมือ ดังนี้ อันพระเทวี ตรัสแล้ว ไม่ถูกต้องแล้ว ซึ่งพระเทวีนั้นเทียว ยังเด็ก
ให้ข้ามลงแล้ว ๑ แม่ อ.พระเทวี ข้ามลงแล้ว ๑ ครั้งนั้น อ.ดาบส นำไปแล้ว
ซึ่งพระเทวีนั้น สู้อาศรมบท ไม่กระทำแล้วเทียว ซึ่งความขาดแห่งศีล บำรุงแล้ว
ด้วยความเอ็นดู อ.ดาบส นำมาแล้ว ซึ่งน้ำผึ้งอันมีตัวอ่อนออกแล้ว นำมาแล้ว
ซึ่งข้าวสาลีอันเกิดขึ้นแล้วเอง ต้มแล้ว ซึ่งข้าวต้ม ๑ ได้ให้แล้ว ๑ ครั้นเมื่อดาบสนั้น
ปฏิบัติอยู่ อย่างนี้ อ.พระเทวีนั้น ทรงดำริแล้ว ในกาลอันเป็นส่วนอื่นอีก ว่า อ.เรา
ย่อมรู้ ซึ่งหนทางแห่งตนมาแล้ว หามิได้นั้นเทียว ย่อมรู้ ซึ่งหนทางเป็นที่ไป หามิได้
อ.เหตุ แม้สักว่าความคุ้นเคย กับ ด้วยดาบสแม่นี้ ย่อมไม่มี แก่เรา ก็ ถ้าว่า

อ.ดาบสนี้ ทิ้งแล้ว ซึ่งเรา ท. จักไป ในที่ไหนๆ ไชรั อ.เรา ท. แม้ทั้งสอง จักถึง ซึ่งความตาย ในที่นั้นนั่นเทียว อ.อันอันเรา กระทำแล้ว ซึ่งอุบายอย่างใดอย่างหนึ่ง ทำลายแล้ว ซึ่งศีล ของดาบสนี้ กระทำ, อ.ดาบสนี้ จงไม่ปล่อย ซึ่งเรา โดยประการใด โดยประการนั้น ย่อมควร ดังนี้ ฯ ครั้งนั้น อ.พระเทวี ทรงเล่าโลมแล้ว ซึ่งดาบสนั้น ด้วยการแสดงซึ่งผ้าอันตุนุ่นแล้วไม่ดีและห่มแล้วไม่ดี ทรงยังดาบสให้ถึงแล้ว ซึ่งความพินาศแห่งศีล ฯ อ.ชน ท. แม้สอง อยู่แล้ว อยู่พร้อมเพรียงกันแล้ว จำเดิม แต่กาลนั้น ฯ

(กุมารอุเทนยกทัพข้างออกศึก)

ครั้งนั้น ในวันหนึ่ง อ.ดาบส ตรวจดูอยู่ ซึ่งความประกอบแห่งนักษัตร เห็นแล้ว ซึ่งความบีบคั้นแห่งนักษัตร ของพระราชาพระนามว่าปรัณฑปะ กล่าวแล้วว่า แนะนางผู้เจริญ อ.พระราชาพระนามว่าปรัณฑปะ ในเมืองโกสัมพี สวรรคตแล้ว ดังนี้ ฯ อ.พระเทวี ตรัสแล้วว่า ข้าแต่ผู้เป็นเจ้า อ.ท่าน กล่าวแล้ว อย่างนี้ เพราะเหตุไร อ.ความอาฆาต กับ ด้วยพระราชานั้น มีอยู่ แก่ท่าน หรือ ดังนี้ ฯ อ.ดาบส กล่าวแล้ว ว่า แนะนางผู้เจริญ อ.ความอาฆาต ย่อมไม่มี แก่เรา อ.เรา เห็นแล้ว ซึ่งความบีบคั้นแห่งนักษัตร ของพระราชาพระนามว่าปรัณฑปะนั้น ย่อมกล่าว อย่างนั้น ดังนี้ ฯ อ.พระเทวินั้น ทรงกันแสงแล้ว ฯ

ครั้งนั้น อ.ดาบส ถามแล้ว ซึ่งพระเทวินั้น ว่า อ.เธอ ย่อมร้องไห้ เพราะเหตุไร ดังนี้ ครั้นเมื่อความที่แห่งพระราชาพระนามว่าปรัณฑปะนั้นเป็นพระสวามี ของพระนาง อันพระเทวินั้น ตรัสบอกแล้ว กล่าวแล้ว ว่า แนะนางผู้เจริญ อ.เธอ ย่ำร้องไห้แล้ว อ.ความตาย ชื่อแห่งสัตว์ผู้เกิดแล้ว แน่นอนแล้ว ดังนี้ ฯ อ.พระเทวี ตรัสแล้วว่า ข้าแต่ผู้เป็นเจ้า อ.ข้าพเจ้า ย่อมรู้ ดังนี้ ฯ อ.ดาบส ถามแล้ว ว่า ครั้นเมื่อความเป็นอย่างนั้น มีอยู่ อ.เธอ ย่อมร้องไห้ เพราะเหตุไร ดังนี้ ฯ อ.พระเทวี ตรัสแล้วว่า ข้าแต่ผู้เป็นเจ้า อ.ข้าพเจ้า ย่อมร้องไห้ ด้วยความเศร้าโศก

ว่า อ.บุตร ของเรา เป็นผู้สมควร แก่ความเป็น แห่งพระราชา อันเป็นของมีอยู่ แห่งตระกูล ย่อมเป็น ถ้าว่า อ.บุตรของเราจักมี ในเมืองโกสัมพินันไชร์ อ.บุตร ของเราจักยังบุคคลให้ยกขึ้น ซึ่งเขตจัตุร ในกาลนี้ อ.บุตรของเรา เป็นผู้มีความเลื่อมใหญ่ ทนอ เกิดแล้ว ดังนี้ ดังนี้ ๑ อ.ดาบส กล่าวแล้ว ว่า เหน่หางผู้เจริญ อ.เหตุนี้ จงยกไว้ อ.เธอ อย่าคิดแล้ว ถ้าว่า อ.เธอ ย่อมปรารถนา ซึ่งความเป็น แห่งพระราชา แก่บุตรนั้นไชร์ อ.เรา จักกระทำ ซึ่งอาการคืออันได้ซึ่งความเป็น แห่งพระราชา แก่บุตรนั้น ดังนี้ ๑

ครั้งนั้น อ.ดาบส ได้ให้แล้ว ซึ่งพิณอันยังข้างให้ใคร่ด้วยนั้นเทียว ซึ่งมนต์อันยังข้างให้ใคร่ ท. ด้วย แก่พระโอรสนั้น ๑ ในกาลนั้น อ.แสนแห่งข้าง ท. มีไชร์หนึ่ง มาแล้ว ย่อมหนึ่ง (ชุมนุม)อยู่ ที่โคนแห่งต้นไทร ๑ ครั้งนั้น อ.ดาบส กล่าวแล้ว กะพระกุมารนั้น ว่า ครั้นเมื่อข้าง ท. ไม่มาแล้วนั้นเทียว อ.เจ้า ขึ้นเฉพาะแล้ว สู้ต้นไม้ ครั้นเมื่อข้าง ท. เหล่านั้น มาแล้ว ร่ายแล้ว ซึ่งมนต์ นี้ จงดีด ซึ่งสาย นี้ อ.ข้าง ท. ทั้งปวง ไม่อาจอยู่ แม้เพื่ออันกลับแล้วแลดู จักหนีไป ครั้นเมื่อความเป็นอย่างนั้น มีอยู่ อ.เจ้า ข้ามลงแล้ว ฟังมา ดังนี้ ๑ อ.พระกุมารนั้น ทรงกระทำแล้ว อย่างนั้น เสด็จมาแล้ว กราบทูลแล้ว ซึ่งความเป็นไปทั่ว นั้น ๑ ครั้งนั้น อ.ดาบส กล่าวแล้ว กะพระกุมาร นั้น ในวันที่สอง ว่า ในวันที่ อ.เจ้า ร่ายแล้ว ซึ่งมนต์ นี้ ฟังดีด ซึ่งสาย นี้ อ.ข้าง ท. กลับแล้ว แลดูอยู่ ข้างหลัง จักหนีไป ดังนี้ ๑ แม้ในกาลนั้น อ.พระกุมาร ทรงกระทำแล้ว อย่างนั้น เสด็จมาแล้ว กราบทูลแล้ว ซึ่งความเป็นไปทั่ว นั้น ๑

ครั้งนั้น อ.ดาบส เรียกมาแล้ว ซึ่งพระมารดา ของพระกุมารนั้น กล่าวแล้ว ว่า เหน่หางผู้เจริญ อ.เธอ จงให้ ซึ่งข่าวสาร แก่บุตร ของเธอ อ.บุตร ของเธอ ไปแล้ว จากที่นี้เทียว เป็นพระราชา จักเป็น ดังนี้ ๑ อ.พระเทวีนัน ตรัสเรียกมาแล้ว ซึ่งพระโอรส ตรัสแล้ว ว่า เหน่พ่อ อ.เจ้า เป็นโอรส ของพระราชาพระนามว่า

ปรันตปะ ในเมืองโกสัสมพี ย่อมเป็น อ.นกมีเพศเพียงดั่งว่าเพศแห่งช้าง นำมาแล้ว
 ซึ่งเรา ผู้เป็นไปกับด้วยครรรค์ ดั่งนี้ ตรัสบอกแล้ว ซึ่งชื่อ ท. ของอิสฺรชน ท. มีเสนาบดี
 เป็นต้น ตรัสแล้ว ว่า อ.เจ้า ฟังแสดง ซึ่งผ้ากัมพลอันเป็นเครื่องห่มด้วยนั้นเทียว
 ซึ่งพระธำมรงค์อันเป็นเครื่องประดับด้วย ของพระราชบิดา นี้ แก่ชน ท. ผู้ไม่
 เชื้ออยู่ ดั่งนี้ ทรงส่งไปแล้ว ๑ อ.พระกุมาร ทูลแล้ว กะดาบส ว่า ในกาลนี้
 อ.ข้าพเจ้า จะกระทำ ซึ่งอะไร ดั่งนี้ ๑ อ.ดาบส กล่าวแล้ว ว่า อ.เจ้า นั่งแล้ว
 บนกิ่งไม้อันมีในภายใต้ แห่งต้นไม้ ร่ายแล้ว ซึ่งมนต์ นี้ จงดีด ซึ่งสาย นี้ อ.ช้าง
 ตัวเจริญที่สุด น้อมเข้าไปแล้ว ซึ่งหลัง เพื่อเจ้า จักเข้ามาหา อ.เจ้า นั่งแล้วเทียว
 บนหลัง ของช้างนั้น ไปแล้ว จงถือเอา ซึ่งความเป็นแห่งพระราชา ดั่งนี้ ๑

อ.พระกุมารนั้น ทรงไหว้แล้ว ซึ่งพระมารดาและพระบิดา ท. ทรงกระทำแล้ว
 อย่างนั้น ประทับนั่งแล้ว บนหลัง ของช้าง ตัวมาแล้ว ทรงกระชิบแล้ว กะช้างนั้น
 ที่หู ว่า อ.เรา เป็นโอรส ของพระราชาพระนามว่าปรันตปะ ในเมืองโกสัสมพี ย่อมเป็น
 ข้าแต่ทนาย อ.ท่าน ยึดแล้ว ซึ่งความเป็นแห่งพระราชา อันเป็นของมีอยู่แห่งพระบิดา
 จงให้ แก่เรา ดั่งนี้ ๑ อ.ช้างนั้น ฟังแล้ว ซึ่งคำนั้น ร้องแล้ว ร้องด้วยเสียงแห่งช้าง
 ว่า อ.พันแห่งช้าง ท. มีไช่หนึ่ง จงประชุมกัน ดั่งนี้ ๑ อ.พันแห่งช้าง ท. มีไช่หนึ่ง
 ประชุมกันแล้ว ๑ อ.ช้างนั้น ร้องแล้ว ร้อง อีก ว่า อ.ช้างตัวชราแล้ว ท. จงก้าวกลับ
 ดั่งนี้ ๑ อ.ช้างตัวชราแล้ว ท. ก้าวกลับแล้ว ๑ อ.ช้างนั้น ร้องแล้ว ร้อง อีก ว่า
 อ.ช้าง ท. ตัวหนุ่มยิ่ง จงกลับ ดั่งนี้ ๑ อ.ช้าง ท. แม่เหล่านั้น กลับแล้ว ๑
 อ.พระกุมารนั้น ผู้อันพันแห่งช้างคึก(นกรบ) ท. มีไช่หนึ่ง นั้นเทียว แวดล้อมแล้ว
 เสด็จถึงแล้ว ซึ่งหมู่บ้านอันตั้งอยู่แล้วในที่สุดแห่งแดน ตรัสแล้ว ว่า อ.ข้าพเจ้า
 เป็นโอรส ของพระราชา ย่อมเป็น อ.ชน ท. ผู้ปรารถนาอยู่ ซึ่งสมบัติ จงมา กับ
 ด้วยเรา ดั่งนี้ ทรงกระทำอยู่ ซึ่งการเกลี้ยกล่อมซึ่งมนุษย์ จำเดิม แต่หมู่บ้านอัน
 ตั้งอยู่แล้วในที่สุดแห่งแดนนั้น เสด็จไปแล้ว ทรงแวดล้อมแล้ว ซึ่งพระนคร ทรงส่ง

ไปแล้ว ซึ่งข่าวสาร มีอันให้รู้ ว่า อ.ชน ท. จงให้ ซึ่งการรบหรือ หรือว่า ซึ่งความเป็นแห่งพระราชินี แก่เรา ดังนี้ เป็นเหตุ ฯ

อ.ชน ท. ผู้อยู่ในพระนคร กล่าวแล้ว ว่า อ.เรา ท. จักไม่ให้ ซึ่งเหตุ ท. แม้สอง ด้วยว่า อ.พระเทวี ของเรา ท. ผู้ทรงพระครรภ์แก่ อันนก็มีเพศเพียงดังว่า เพศแห่งช้าง นำไปแล้ว อ.เรา ท. ย่อมไม่รู้ ซึ่งความที่แห่งพระเทวีนั้นเมื่ออยู่หรือ หรือว่าซึ่งความที่แห่งพระเทวีนั้นไม่มีอยู่ อ.เรา ท. ย่อมไม่ฟัง ซึ่งความเป็นไปทั่วแห่งพระเทวีนั้น เพียงใด อ.เรา ท. จักไม่ให้ ซึ่งการรบนั้นเทียว จักไม่ให้ ซึ่งความเป็นแห่งพระราชินี เพียงนั้น ดังนี้ ฯ ได้ยินว่า อ.ความเป็นแห่งพระราชินีโดยเชื้อสาย นั้น ได้มีแล้ว ในกาลนั้น ฯ ลำดับนั้น อ.พระกุมาร ทรงกล่าวแล้ว ว่า อ.ข้าพเจ้า เป็นบุตร ของพระเทวีนั้น ย่อมเป็น ดังนี้ ทรงบอกแล้ว ซึ่งชื่อ ท. ของอิสริชน ท. มีเสนาบดีเป็นต้น ทรงแสดงแล้ว ซึ่งผ้ากัมพล อันมีสีแดงด้วย ซึ่งพระธำมรงค์ด้วย แก่ชน ท. ผู้ไม่เชื่ออยู่ แม้อย่างนั้น ฯ อ.ชน ท. เหล่านั้น จำได้แล้ว ซึ่งผ้ากัมพลอันมีสีแดงด้วย ซึ่งพระธำมรงค์ด้วย นั้น เป็นผู้มีความสงสัย ออกแล้ว เป็น เปิดแล้ว ซึ่งประตู อภิเษกแล้ว ซึ่งพระกุมารนั้น ในความเป็นแห่งพระราชินี ฯ

อ.ความเกิดขึ้น แห่งพระราชินีพระนามว่าอุเทน นี้ ก่อน ฯ

(สามีภรรยาหนีภัยไปเมืองโกสัมพี)

ก็ ครั้นเมื่อภิกษุอันบุคคลหาได้โดยยาก เกิดขึ้นแล้ว ในแคว้นอัลลภปะปะ อ.มนุษย์ คนหนึ่ง ชื่อว่าโกตุหลิเก ผู้ไม่อาจอยู่ เพื่ออันเป็นอยู่ พาไปแล้ว ซึ่งภรรยา ผู้มีบุตรอ่อน ชื่อว่ากาลิ คิดแล้ว ว่า อ.เรา ท. ไปแล้ว จักเป็นอยู่ในเมืองโกสัมพี ดังนี้ ถือเอาแล้ว ซึ่งวัตถุอันเกื้อกูลในหนทาง ออกไปแล้ว ฯ อ.อาจารย์ ท. บางพวก ย่อมกล่าว นั้นเทียว ว่า ครั้นเมื่อมหาชน ตายอยู่ ด้วยโรคอันเกิดแต่ลมมีพิษ เพียงดังว่าพิษแห่งงู (อหิวาตกโรค) อ.บุรุษชื่อว่าโกตุหลิเกนั้น ออกไปแล้ว ดังนี้ ฯ

อ.ชน ท. เหล่านั้น ไปอยู่ ครั้นเมื่อวัตถุอันเกื้อกูลในหนทาง ลึ้นรอบแล้ว ผู้อัน
 ความหิวครอบงำแล้ว ไม่ได้โอกาสแล้ว เพื่ออันนำไป ซึ่งเด็ก ๆ ครั้งนั้น อ.สามี
 กล่าวแล้ว กะปะชาบดี (ภรรยา) ว่า เหนาะนางผู้เจริญ อ.เรา ท. เมื่อเป็นอยู่ จักได้
 ซึ่งบุตร อีก อ.เรา ท. ทิ้งแล้ว ซึ่งบุตรนั้น จะไป ดังนี้ ๆ ธรรมดาว่า อ.หทัย
 ของมารดา เป็นธรรมชาติอ่อนโยน ย่อมเป็น เพราะเหตุนั้น อ.ภรรยา นั้น กล่าวแล้ว
 ว่า อ.ดิฉัน จักไม่อาจ เพื่ออันทิ้ง ซึ่งบุตร ผู้เป็นอยู่อยู่นั้นเทียว ดังนี้ ๆ อ.สามีนั้น
 กล่าวแล้ว ว่า ครั้นเมื่อความเป็นอย่างนั้น มีอยู่ อ.เรา ท. จะกระทำ อย่างไร
 ดังนี้ ๆ อ.ภรรยา นั้น กล่าวแล้ว ว่า อ.เรา ท. จะนำไป ซึ่งบุตรนั้น โดยวาระ ดังนี้ ๆ
 อ.มารดา ยกขึ้นแล้ว ซึ่งบุตรนั้น กระทำ ให้เป็นราวกะว่าพวงแห่งดอกไม้
 ในวาระ ของตน ยังบุตรให้นอนแล้ว ที่อก นำไปแล้ว ด้วยสะเอว ย่อมให้
 แก่บิดา ๆ อ.เวทนา เป็นสภาพมีกำลังกว่า เป็น แม้กว่าความหิว เกิดขึ้นแล้ว
 แก่สามีนั้น ในที่แห่งบุตรนั้นอันตนรับแล้ววางไว้แล้ววางไว้แล้ว ๆ อ.สามีนั้น
 กล่าวแล้ว บ่อยๆ กะภรรยา นั้น ว่า เหนาะนางผู้เจริญ อ.เรา ท. เมื่อเป็นอยู่ จักได้
 ซึ่งบุตร อ.เรา ท. จงทิ้ง ซึ่งบุตรนั้น ดังนี้ ๆ อ.ภรรยา แม่นั้น ท้ามาแล้ว บ่อยๆ
 ไม่ได้ให้แล้ว ซึ่งคำตอบ ๆ อ.เด็ก ผู้อันมารดาและบิดา ท. ผลัดเปลี่ยนกันอยู่
 โดยวาระ บอบข้ำแล้ว ประพฤติหลับแล้ว ในมือ ของบิดา ๆ อ.บิดานั้น รู้แล้ว
 ซึ่งความเป็นอันประพฤติกลับ แห่งบุตรนั้น กระทำแล้ว ซึ่งมารดา ข้างหน้า
 ยังบุตรนั้น ให้นอนแล้ว บนที่(อันตน)ลาดด้วยใบไม้ ในภายใต้ แห่งกอไม้ กอหนึ่ง
 ได้ไปแล้ว ๆ อ. มารดา (เกลียว)กลับแล้ว แลดูอยู่ ไม่เห็นแล้ว ซึ่งบุตร งามแล้ว
 ว่า ข้าแต่หนาย อ.บุตร ของดิฉัน ไปแล้ว ณ ที่ไหน ดังนี้ ๆ อ.สามีนั้น กล่าวแล้ว ว่า
 อ.บุตร อันเรา ให้นอนแล้ว ในภายใต้ แห่งกอไม้ กอหนึ่ง ดังนี้ ๆ อ.ภรรยา นั้น
 กล่าวแล้ว ว่า ข้าแต่หนาย อ.ท่าน อย่ายังดิฉันให้ฉิบหายแล้ว อ.ดิฉัน เว้น ซึ่งบุตร
 จักไม่อาจ เพื่ออันเป็นอยู่ อ.ท่าน จงนำมา ซึ่งบุตร แก่ดิฉัน ดังนี้ ทูบแล้ว ซึ่งอก

คร่ำครวญแล้ว ๆ ครั้งนั้น อ.สามีนั่น กลับแล้ว นำมาแล้ว ซึ่งบุตรนั้น ๆ แม่ อ.บุตร เป็นผู้ตายแล้ว ในระหว่างแห่งหนทาง ย่อมเป็น ๆ อ.นายโกตูลิเกะนั้น ทั้งแล้ว ซึ่งบุตร ในฐานะ อันมีประมาณเท่านี้ อันบุคคลทั้งแล้ว ลึ้นวาระ ท. ๗ ในระหว่าง แห่งภพ ด้วยวิบากอันเป็นเครื่องไหลออก แห่งกรรมนั้น ด้วยประการฉะนี้ ๆ ชื่อ อ.กรรมอันลามก นั้น อันบุคคล ไม่ควรดูหมิ่น ว่า อ.กรรมนี้ เป็นกรรมเล็กน้อย ย่อมเป็น ดังนี้ ๆ อ.ชน ท. เหล่านั้น ไปอยู่ ถึงแล้ว ซึ่งตระกูลแห่งบุคคลผู้เลี้ยง ซึ่งโค ตระกูลหนึ่ง ๆ

(สามีนายไปเกิดเป็นสุนัข)

* ก็ ในวันนั้น อ.งานมงคลเพื่อแม่โคนม ของบุคคลผู้เลี้ยงซึ่งโค ย่อมมี ๆ อ.พระปัจเจกพุทธเจ้า รูปหนึ่ง ย่อมฉัน ในเรือน ของบุคคลผู้เลี้ยงซึ่งโค เนื่องนิตย ๆ อ.บุคคลผู้เลี้ยงซึ่งโค นั้น ยังพระปัจเจกพุทธเจ้านั้น ให้ฉันแล้ว ได้กระทำแล้ว ซึ่งงานมงคล ๆ อ.ข้าวยายาส มาก เป็นของอันบุคคลผู้เลี้ยงซึ่งโคตระเตรียมแล้ว ย่อมเป็น ๆ อ.บุคคลผู้เลี้ยงซึ่งโค เห็นแล้ว ซึ่งสามีและภรรยา ท. เหล่านั้น ผู้มาแล้ว ถามแล้ว ว่า อ.ท่าน ท. เป็นผู้มาแล้ว แต่ที่ไหน ย่อมเป็น ดังนี้ ฟังแล้ว ซึ่งความ เป็นไปทั่ว ทั้งปวง เป็นกุลบุตร ผู้มีชาติแห่งบุคคลผู้อ่อนโยน เป็น กระทำแล้ว ซึ่งความเอ็นดู ในชน ท. เหล่านั้น ยังบุคคลให้ให้แล้ว ซึ่งข้าวยายาส กับ ด้วยเนยใส อันเพียงพอ ๆ อ.ภรรยา กล่าวแล้ว ว่า ข้าแต่ นาย ครั้นเมื่อท่าน เป็นอยู่ อ.ดิฉัน ชื่อว่า ย่อมเป็นอยู่ อ.ท่าน เป็นผู้ที่มีท้องพร้อม ย่อมเป็น ลึ้นกาลนาน อ.ท่าน จงบริโภค ตามความต้องการอย่างไร ดังนี้ กระทำแล้ว ซึ่งข้าวยายาส ให้เป็นของมีหน้าเฉพาะ ต่อสามีนั่น กับ ด้วยเนยใส นั้นเทียว บริโภคแล้ว ซึ่งเนยใสอันเหลว ด้วยตน หน้อยหนึ่งนั้นเทียว ๆ อ.สามีนอกนี้ บริโภคแล้ว ซึ่งข้าวยายาส มาก ไม่ได้ आजแล้ว เพื่ออันตัด ซึ่งความอยากในอาหาร เพราะความที่แห่งตนเป็นผู้หิวแล้ว ลึ้นวันเจ็ด

และวันแปด ท. ๑ อ.บุคคลผู้เลี้ยงซึ่งโค ยังบุคคลให้ให้แล้ว ซึ่งข้าวปายาส แก่สามี และภรรยา ท. เหล่านั้น เริ่มแล้ว เพื่ออันบริโภค เอง ๑

อ.นายโกตุหลิเกะ นั่งแลดูอยู่แล้ว ซึ่งบุคคลผู้เลี้ยงซึ่งโคนั้น เห็นแล้ว ซึ่งก่อน แห่งข้าวปายาส อันอันบุคคลผู้เลี้ยงซึ่งโคปั้นแล้ว ให้อยู่ แก่ทางสุนัขตัวนอนแล้ว ในภายใต้แห่งตั่ง คิดแล้ว ว่า อ.นางสุนัขนี้ เป็นสัตว์มีบุญ เป็น ย่อมได้ ซึ่งโภชนะ อันมีอย่างนี้เป็นรูป เนื่องนิตยฺ ดั่งนี้ ๑ อ.นายโกตุหลิเกะนั้น ไม่อาจอยู่ เพื่ออัน ยังข้าวปายาสนั้น ให้ย่อย กระทำแล้ว ซึ่งกาละ ในกาลอันเป็นส่วนแห่งราตรี บังเกิดแล้ว ในท้อง ของนางสุนัขนั้น ๑ ครั้งนั้น อ.ภรรยา ของนายโกตุหลิเกะนั้น กระทำแล้ว ซึ่งกิจแห่งสรีระ กระทำแล้ว ซึ่งการรับจ้าง ในเรือนนั้นนั้นเที่ยว ได้แล้ว ซึ่งทะนานแห่งข้าวสาร หุงแล้ว ยังโภชนะให้ตั้งอยู่เฉพะแล้ว ในบาตร ของพระ บัจเจกพุทธเจ้า กล่าวแล้ว ว่า ข้าแต่ท่านผู้เจริญ อ.กุศลนี้ ขอจงถึง แก่ทาส ของท่าน ท. ดั่งนี้ คิดแล้ว ว่า อ.อันอันเราอยู่ในที่นี้นั้นเที่ยว ย่อมควร อ.พระผู้ เป็นเจ้า ย่อมมา ในที่นี้ เนื่องนิตยฺ อ.ไทยธรรม จงมีหรือ หรือว่า จงอย่ามี อ.เรา ไหว้อยู่ กระทำอยู่ ซึ่งความชวนชวาย ยังจิต ให้เลื่อมใสอยู่ ทุกๆ วัน จักประสบ ซึ่งบุญ มาก ดั่งนี้ ๑ อ.ภรณยานั้น กระทำอยู่ ซึ่งการรับจ้าง อยู่แล้ว ในเรือนนั้น นั้นเที่ยว ๑^{*1}

(สุนัขตายเพราะความอาลัยพระปัจเจกพุทธเจ้า)

อ.นางสุนัข แม่นั้นแล ตกแล้ว ซึ่งลูกสุนัข ตัวหนึ่งนั้นเที่ยว ในเดือนที่ ๖ หรือ หรือว่าในเดือนที่ ๗ ๑ อ.บุคคลผู้เลี้ยงซึ่งโค ยังบุคคลให้ให้แล้ว ซึ่งน้ำนม ของแม่โคนม ตัวหนึ่ง แก่ลูกสุนัขนั้น ๑ อ.สุนัขนั้น เติบโตแล้ว ต่อกาลไม่นาน นั้นเที่ยว ๑ ครั้งนั้น อ.พระปัจเจกพุทธเจ้า ฉันทอยู่ ย่อมให้ ซึ่งก้อนแห่งภัตร ก้อนหนึ่ง แก่สุนัขนั้น เนื่องนิตยฺ ๑ อ.สุนัขนั้น อาศัยแล้ว ซึ่งก้อนแห่งภัตร

¹ ออกสอบสามหลวง ปี ๒๕๕๖ ข้อ ๑.

ได้กระทำแล้ว ซึ่งความรัก ในพระปัจเจกพุทธเจ้า ๆ อ.บุคคลผู้เลี้ยงซึ่งโค ย่อมไป
 ลูที่เป็นที่บำรุง ของพระปัจเจกพุทธเจ้า ลี้นวาระ ท. ๒ เนื่องนิตย ๆ อ.บุคคลผู้เลี้ยง
 ซึ่งโคนั้น แม่เมื่อไป ฟาดแล้ว ซึ่งกอไม้ ท. ด้วย ซึ่งภาคพื้นด้วย ด้วยท่อนไม้ ในที่
 แห่งเนื้อร้าย ในระหว่างแห่งหนทาง กระทำแล้ว ซึ่งเสียดว่า สุ สุ¹ ดังนี้ ลี้น ๓ ครั้ง
 ยังเนื้อร้าย ท. ให้หนีไปแล้ว ๆ แม่ อ.สุนัข ย่อมไป กับ ด้วยบุคคลผู้เลี้ยงซึ่ง
 โค นั้น ๆ อ.บุคคลผู้เลี้ยงซึ่งโค นั้น กล่าวแล้ว กะพระปัจเจกพุทธเจ้า ในวันหนึ่ง ว่า
 ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ในกาลใด อ.โอกาส ของข้าพเจ้า จักไม่มี ในกาลนั้น อ.ข้าพเจ้า
 จักส่งไป ซึ่งสุนัข นี้ อ.ท่าน พึงมา ด้วยสัญญาณแห่งสุนัขนี้ อันข้าพเจ้าส่งไปแล้ว
 ดังนี้ ๆ

อ.บุคคลผู้เลี้ยงซึ่งโค ส่งไปแล้ว ซึ่งสุนัข ด้วยคำว่า เนะพอ อ.เจ้า จงไป
 อ.เจ้า จงนำมา ซึ่งพระผู้เป็นเจ้า ดังนี้ ในวันอันมีโอกาสหาได้ จำเดิม แต่กาลนั้น ๆ
 อ.สุนัขนั้น แล่นไปแล้ว ด้วยคำคำเดียวนั้นเที่ยว เहांแล้ว ลี้น ๓ ครั้ง ในที่
 เป็นที่ฟาดซึ่งกอไม้และภาคพื้น แห่งเจ้าของ รู้แล้ว ซึ่งความเป็นอันหนีไป
 แห่งเนื้อร้าย ท. ด้วยเสียดนั้น ไปแล้ว ลูที่เป็นที่อยู่ ของพระปัจเจกพุทธเจ้า ผู้กระทำ
 ซึ่งการประคองประคองซึ่งสรีระแล้วเข้าไปสู่บรรณศาลาแล้วนั่งแล้ว ในเวลาเช้าเที่ยว
 เहांแล้ว ลี้น ๓ ครั้ง ในที่ใกล้ประตูแห่งบรรณศาลา ยังพระปัจเจกพุทธเจ้า ให้รู้แล้ว
 ซึ่งความที่แห่งตนมาแล้ว ย่อมนอน ณ ที่สุดส่วนข้างหนึ่ง ๆ ครั้นเมื่อพระปัจเจก-
 พุทธเจ้า กำหนดแล้ว ซึ่งเวลา ออกไปแล้ว อ.สุนัขนั้น เहांอยู่ ย่อมไป ข้างหน้า
 ข้างหน้า เที่ยว ๆ อ.พระปัจเจกพุทธเจ้า เมื่อทดลอง ซึ่งสุนัขนั้น ในระหว่าง ๆ
 ย่อมเดินไป ลูหนทาง อื่น ๆ ครั้งนั้น อ.สุนัขนั้น ยืนแล้ว ขวาง ข้างหน้า ของพระ
 ปัจเจกพุทธเจ้านั้น เहांแล้ว จูงขึ้นแล้ว ซึ่งพระปัจเจกพุทธเจ้านั้น ลูหนทางนอกนี้
 นั้นเที่ยว ๆ ครั้งนั้น ในวันหนึ่ง อ.พระปัจเจกพุทธเจ้า เดินไปแล้ว ลูหนทาง อื่น

¹ เสียดว่า สุ สุ น่าจะตรงกับภาษาพูด ที่เมื่อเวลาขับไล่สัตว์ ว่า ชูว ?

แม้ผู้อันสุนัชนั้นยืนขวาง ข้างหน้าแล้วห้ามอยู่ ไม่กลับแล้ว ดันแล้ว ซึ่งสุนัช ด้วยเท้า ได้ไปแล้ว ๑ อ.สุนัช รู้แล้ว ซึ่งความเป็นคืออันไม่กลับ แห่งพระปัจเจก- พุทธเจ้านั้น กลับแล้ว คาบแล้ว ที่มุมแห่งผ้าอันเป็นเครื่องนุ่ง จุดมาอยู่ จู่งขึ้นแล้ว ซึ่งพระปัจเจกพุทธเจ้านั้น ถูหนทางนอกนั้นน่เทียว ๑ อ.สุนัชนั้น ยังความรัก อันมี กำลัง ให้เกิดขึ้นแล้ว ในพระปัจเจกพุทธเจ้านั้น ด้วยประการฉะนี้ ๑ ในกาลอันเป็น ส่วนอื่นอีก แต่กาลนั้น อ.จิวร ของพระปัจเจกพุทธเจ้า คร่ำคร่ำแล้ว ๑

ครั้งนั้น อ.บุคคลผู้เลี้ยงซึ่งโค ได้ถวายแล้ว ซึ่งผ้าเพื่อจิวร ท. แก่พระปัจเจก- พุทธเจ้านั้น ๑ อ.พระปัจเจกพุทธเจ้า กล่าวแล้ว กะบุคคลผู้เลี้ยงซึ่งโคนั้นนั้น ว่า ดูก่อนท่านผู้มีอายุ อ.การกระทำ ชื่อซึ่งจิวร เป็นกรรมอันบุคคลผู้ผู้เดียวกระทำ ได้ โดยยาก ย่อมเป็น อ.อาตมา ไปแล้ว สู้ที่อันสำราญ ยังบุคคล จักให้กระทำ ดังนี้ ๑ อ.บุคคลผู้เลี้ยงซึ่งโค กล่าวแล้ว ว่า ข้าแต่ท่านผู้เจริญ อ.ท่าน ขอจงกระทำ ในที่นี้ นั้นเทียว ดังนี้ ๑ อ.พระปัจเจกพุทธเจ้า กล่าวแล้ว ว่า ดูก่อนท่านผู้มีอายุ อันอาตมา ไม่อาจ เพื่ออันกระทำ ดังนี้ ๑ อ.บุคคลผู้เลี้ยงซึ่งโค กล่าวแล้ว ว่า ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ถ้าอย่างนั้น อ.ท่าน ย่าอยู่แล้ว ในภายนอก ลิ่นกาลนาน ดังนี้ ๑ อ.สุนัช ได้ยืน ฟังอยู่แล้ว ซึ่งวาจาเป็นเครื่องกล่าว ของชน ท. ๒ เหล่านั้นเทียว ๑ อ.พระปัจเจก- พุทธเจ้า กล่าวแล้ว ว่า ดูก่อนอุบาสก อ.ท่าน จงหยุด ดังนี้ ยังบุคคลผู้เลี้ยงซึ่งโค ให้กลับแล้ว เหาะขึ้นแล้ว สู่เวทาส เป็นผู้มีหน้าเฉพาะต่อภูเขาคือว่าคันธมาทน์ เป็น หลีกไปแล้ว ๑ เมื่อสุนัช เห็นแล้ว ซึ่งพระปัจเจกพุทธเจ้านั้น ผู้ไปอยู่ โดยอากาศ ยืนเท่าแล้ว ครั้นเมื่อพระปัจเจกพุทธเจ้านั้น ละอยู่ ซึ่งคลองแห่งจักขุ อ.หทัย แดกแล้ว ๑

(สุนัชตายไปเกิดเป็นเทพบุตร)

*ชื่อ อ.สัตว์ดิรัจฉาน ท. เหล่านี้ เป็นสัตว์มีชาติอันชื่อตรง เป็นสัตว์ไม่คดโกง ย่อมเป็น ส่วนว่า อ.มนุษย์ ท. ย่อมคิด ซึ่งเหตุอื่น ด้วยหทัย ย่อมกล่าว ซึ่งเหตุอื่น